

PORTRÆTARTIKEL – PAUL HILLIER

Man kunne skrive en hel bog om Paul Hillier. Og det kommer nok også en dag. Dels fordi han har udfoldet sig på så mange forskellige musikalske områder, dels fordi han har sat så stærkt et præg på dem. Den røde tråd er sangen. Paul Hillier var en engelsk ung baryton fra Dorchester, som studerede på Guildhall School of Music and Drama i London. I 1973 ville han danne en vokalgruppe. Han afholdt foresyngninger og udvalgte to sangere fra St. Paul's Cathedral - og dermed var The Hilliard Ensemble skabt. Navnet blev taget fra Nicholas Hilliard, der var hofmaler for Elizabeth d. 1.

Hilliard Ensemblet, som efterhånden blev udvidet til en vokalkvartet, satte en helt ny standard for fremførelser af vokalmusik fra middelalderen og renæssancen. Her mødte man ikke kun en fornem engelsk sangtradition, men også tårnhøje kunstneriske ambitioner og en akademisk indsigt. Den tidlige musik blev kildeforsket og sprogforsket, og Hilliard Ensemblet var med til at gøre England til verdenscentrum for den tidlige musik. Gruppens succes brød mure ned - hvem havde troet, at en cappella-kvartet ville kunne fylde Sydney Operahus og Royal Albert Hall med tilhørere?

Snart viste det sig, at ensemblets klangkvaliteter, præcision og overskud også var perfekt egnet til ny musik. Da den estiske komponist Arvo Pärt i begyndelsen af 1980'erne dukkede op som en musikalsk sensation, lavede Hilliard Ensemblet på plademærket ECM nogle af de første indspilninger af hans musik. Albums, som i dag er musikalske milepæle fra vor tid. Allerede fra den første Pärt-koncert og følgende festivaler, Paul Hillier organiserede i London og Sydengland, fik han fat i et meget stort og anderledes publikum. Det var en skelsættende drejning for den moderne musik.

Selv om Paul Hillier lige fra starten var ensemblets leder, er han ikke uddannet med direktion som hovedfag. Han har fulgt princippet "learning by doing". I begyndelsen dirigerer han fra sin plads i de kor, han selv sang med i. Arbejdet med Pärts værker satte ham i gang med at dirigere større ensembler, og siden fulgte engagementer med en lange række internationale kor, kammerensembler og symfoniorkestre.

I 1990 flyttede Paul Hillier til USA. Han begyndte at undervise ved University of California, Davis, og udbyggede sit nye og mere alsidige vokalensemble, Theatre of Voices. Hans plan var et arbejde med et mere fleksibelt ensemble, der med fokus på den eksperimenterende vokalmusik kunne udforske et "stemmernes teater". Den gamle musik dukkede stadig op i repertoiret, men hovedsagen for Hillier begyndte nu at være den ny musik.

"Den ny musik virker ganske naturligt for mig. Det er den ny musik, der griber opmærksomheden, ligesom det er inden for litteraturen, selv om alle jo læser de gamle bøger af og til", siger han.

Når Hillier involverer sig i den ny musik, flytter det grænser. Han har skabt internationale gennembrud for komponister som David Lang (Hilliars indspilning af hans "The Little Match Girl Passion" vandt en Grammy i 2010) og Pelle Gudmundsen-Holmgreen (som var Grammy-nomineret i 2012), men også musikken af etablerede moderne mestre som Stockhausen og Steve Reich har han givet en fornyet aura, ligesom hans samarbejde med den islandske filmkomponist Jóhann Jóhannsson viste sig særdeles frugtbar.

Fra 1996 til 2003 var Hillier institutleder ved Indiana University. Som musikforsker har han skrevet et væld af artikler, og han har udgivet referenceværker i form af sine bøger om Steve Reich og Arvo Pärt. For tiden skriver Hillier på en bog om vokalensemblers natur, teknik og historie.

Efter årene i universitetsverdenen måtte han dog give efter for trangen til at lave musik selv. Fra Estland kaldte man Paul Hillier til sig som chefdirigent for Estisk Filharmonisk Kammerkor, et af verdens absolut bedste kor og en institution inden for den helt specielle baltiske musik. Hillier ledede koret indtil 2007 og blev belønnet en Grammy for Pärt CD'en 'Da Pacem' og siden med Estlands orden Den Hvide Stjerne. I England er han hædret med en "OBE" - Order of the British Empire.

Paul Hilliers tilknytning til Danmark begyndte i 1996, da han for første gang dirigerede Danmarks førende vokalensemble Ars Nova Copenhagen. Siden 2003 har han været korets chefdirigent, er dansk gift og bosat i København. Sit eget ensemble, Theatre of Voices, tog han med sig fra Californien, og i 2004 blev det genfødt på dansk grund og er så etableret inden for den lokale nye musik, at ensemblet i 2013 var nomineret til Nordisk Råds Musikpris.

Ud over sit dirigentvirke er Paul Hillier også aktiv både som komponist i eget navn og redaktør på TOV-Edition under Edition-S, som udgiver værker fra Theatre of Voices' repertoire – nyt som gammelt.

Er Paul Hillier så blevet dansker? Det kan man ikke helt påstå. Et kærligt bevis er hans indspilning af Pelle Gudmundsen-Holmgreens mesterværk Moving Still, hvor han som solist indtager den tvedelte rolle som udlænding og nydansker. Vi må løbende dele ham med ensembler i resten af verden. Udover at arbejde med sine danske ensembler er Hillier også kunstnerisk leder for Chamber Choir Ireland i Dublin og Coro Casa da Música i Portugal.

Men man kan vel godt kalde ham for en af vores førende nydanskere? Det synes Dronning Margrethe i hvert fald, der har givet ham Ridderkorset. Og ikke alene har han indspillet fremragende cd'er med musik af nutidens danske komponister, han er også begyndt at tage sig af de gamle. På cd'en *The Golden Age of Danish Partsongs* nyfortolker han indsigtfuldt den danske sangskat fra guldalderen og til i dag. Derfor skal vi tage det alvorligt, når Paul Hillier giver dansk kulturliv disse ord med på vejen:

"Da jeg kom til Danmark, blev jeg dybt imponeret over den sociale infrastruktur, den udbredte ligestilling og at man passede godt på mange grundlæggende kerneværdier. Det mener jeg stadigvæk, men de sidste ti år har jeg fornemmet at disse stærke sider langsomt, men sikkert er ved at blive formøblet. Kernen af et samfund er "kultur" i bredeste forstand. Uden kultur ville man faktisk slet ikke have noget samfund. Inden for kulturen er kunsten som en have – ikke kun pynt, men et hvilested, hvor man kan styrke sig med åndelig føde, hvor idéer kan udvikles og hvor vi kan dyrke det, der opretholder det daglige liv. Men haver ødelægges meget lettere end de opbygges."

Sagt af en international kulturpersonlighed, der har opbygget haver af kunst gennem mere end 40 år.